

ALKOHOLITUTKIMUS-
SÄÄTIÖ

1997
VUOSIKERTOMUS

ALKOHOLITUTKIMUSSÄÄTIÖ

1997

VUOSIKERTOMUS

PL 220, 00531 Helsinki

Alkoholitutkimussäätiö

Hallitus 1996 –1998

PUHEENJOHTAJA

Kari Lagerspetz, professori

VARAPUHEENJOHTAJA

Kari Poikolainen, dosentti

JÄSENET

Jarkko Eskola, ylijohtaja, osastopäällikkö

Klaus Helkama, professori

Matti Huttunen, dosentti

Raija Julkunen, dosentti

Olli Jänne, professori

Janne Kivivuori, valtiotieteen tohtori

Reijo Salmi, toimitusjohtaja

Työvaliokunta 1996 –1998

PUHEENJOHTAJA

Kari Lagerspetz, professori

JÄSENET

Klaus Helkama, professori

Olli Jänne, professori

Kari Poikolainen, dosentti

ASiantuntijat

Salme Ahlström, dosentti (30.4.1997 asti)

Kalervo Kiiänmaa, dosentti

Jussi Simpura, dosentti (1.5.1997 lähtien)

SIHTEERI-TALoudenHOITAJA JA Tutkimusjohtaja

Klaus Mäkelä, dosentti

SISÄLLYS

Yleiskatsaus	1
Hallinto	1
Tutkimustoiminta	2
<i>Tutkimussopimukset ja yhteistyöhankkeet</i>	2
Apurahat	8
<i>Varsinaiset apurahat</i>	8
<i>Opinnäytetöistä annetut kannustuspalkinnot</i>	9
<i>Tutkimussopimusapurahat</i>	10
Muu toiminta	11
<i>Muu toiminta kotimaassa</i>	11
<i>Kansainvälinen yhteistyö</i>	11
Talous	13
Säätiön toimintaan liittyviä julkaisuja	13

YLEISKATSAUS

Kertomusvuoden aikana julkaistiin 3 säätiön rahoittamaa väitöskirjaa ja 17 kansainvälisen arviomiesmenettelyn läpikäynyttä artikkelia. Säätiön julkaisusarjassa ilmestyi kaksi monografiaa, Johanna Maulan ”Small-scale production of food and traditional alcoholic beverages in Benin and Tanzania” ja Timo Alançon ”Statistical models for estimating the distribution function of alcohol consumption”.

Säätiö osallistui yhteistyössä WHO:n Geneven päämajan kanssa toimivan kansainvälisen tutkijaryhmän työhön, jonka tavoitteena on koota saatavilla oleva tieto kehitysmaiden alkoholioloista, juomatavoista ja alkoholihaitoista.

Vuoden aikana käynnistettiin kolme uutta sopimusprojektia, joista kaksi jat-

kaa säätiön sosiaalishistoriallista perinnettä. Mika Alavaikko kartoittaa suomalaisen alkoholijärjestelmän ja hyvinvointivaltion muuttuvaa suhdetta ja Katariina Warpenius raittiusliikkeen hiipumista toisen maailmansodan jälkeen. Pertti Pannulan työryhmä tutkii aivojen histamiinia ja alkoholikäyttäytymistä.

Kari Poikolainen laati säätiölle kartoituksen päihdeongelmaisten hoitotutkimuksen ajankohtaisista kysymyksenaseteluista ja tutkimusmahdollisuuksista, ja hallitus päätti järjestää aihepiiristä kaksivaihehaun. Lyhyitä aiesuunnitelmia voidaan jättää säätiölle 31. 3. 1998 asti, minkä jälkeen työvaliokunta valitsee ne suunnitelmat, joita se pitää erityisen kehittämiskelpoisina.

HALLINTO

Säätiön hallituksen kokoonpano oli kertomusvuonna, joka oli kolmi-vuotiskauden toinen, seuraava: sosiaali- ja terveysministeriön nimittämät jäsenet: ylijohtaja, osastopäällikkö *Jarkko Eskola*, dosentti *Raija Julkunen* ja professori *Olli Jänne*; opetusministeriön nimittämät jäsenet: professori *Klaus Helkama*, dosentti *Matti Huttunen* ja dosentti *Kari Poikolainen*; tieteellisten seurain valtuuskunnan nimeämät jäsenet: valtiotieteen tohtori

Janne Kivivuori ja professori *Kari Lagerspetz*; Alko-Yhtiöt Oy:n nimeämä jäsen: toimitusjohtaja *Reijo Salmi*. Hallituksen puheenjohtajana on ollut *Lagerspetz* ja varapuheenjohtajana *Poikolainen*.

Työvaliokuntaan ovat kuuluneet hallituksen jäsenet *Helkama*, *Jänne*, *Lagerspetz* ja *Poikolainen*. Puheenjohtajana on ollut *Lagerspetz*. Asiantuntijoina olivat dosentti *Salme Ahlström* (30.4. asti), dosentti *Kalervo Kiiänmaa* ja dosentti *Jussi Simpura* (1.5.

lähtien). Tutkimusjohtajana ja sihteeritaloudenhoitajana toimi *Klaus Mäkelä*. Tilitarkastajat olivat KHT *Yrjö Tuokko* (varalla KHT Aarne Koivikko) ja KHT *Tuija*

Korpelainen (varalla KHT *Elina Korpimaa*).

Hallitus kokoontui kaksi kertaa ja työvaliokunta viisi kertaa.

TUTKIMUSTOIMINTA

Tutkimussopimukset ja yhteistyöhankkeet

Säätiön ohjelmaan sisältyvät tutkimukset ovat kehittyneet seuraavasti:

136 *Alkoholin suurkulutuksen aiheuttamat proteiinimodifikaatiot*. Projektin tarkoituksena on selvittää alkoholin aineenvaihdunnan aiheuttamaa proteiinien modifioitumista *in vivo* ja näiden reaktioiden merkitystä alkoholin aiheuttamien kudosaivurioiden patogeneesissä. Tavoitteena on myös kehittää tällaisiin sitoutumisreaktioihin perustuvia diagnostisia menetelmiä alkoholin suurkulutuksen toteamiseksi. Tähänastisessa työssä on osoitettu sekä asetaldehydistä että lipidien peroksidaatiosta peräisin olevien aldehydiadduktien syntyvän alkoholin suurkuluttajilla sekä maksassa että punasoluproteiineissa. Adduktien muodostumista kudoksissa alkoholin suurkuluttajilla voidaan nähdä jo ennen valomikroskooppisesti havaittavia histologisia muutoksia. Adduktimuodostuksella on ilmeisesti tärkeä osuus alkoholin aikaansaamien kudosaivurioiden primaarisena mekanismina, muun muassa maksan fibrogeesin käynnistymisessä. Projektin tulosten perusteella alkoholi ja rauta ovat yhdessä erittäin toksinen yhdistelmä, minkä toksisuus selittyy runsaalla reaktiivisten aldehydien muodostumisella

tällaisissa tilanteissa. Proteiinien modifioituminen elimistössä alkoholin suurkulutuksen seurauksena stimuloi immunologisia vasteita, joiden perusteella voidaan kehittää menetelmiä sitoutumisen mittaamiseen alkoholin suurkuluttajilla. Vuoden 1997 aikana projektista on pidetty kotimaassa viisi ja ulkomailla viisi esitelmää. Tutkija: *Onni Niemelä*, Etelä-Pohjanmaan keskussairaala, Oulun ja Helsingin yliopiston kliinisen kemian laitos.

148 *Baltica: tutkimus sosiaalisista ongelmista Itämeren ympäryksissä*. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten eräiden sosiaalisten ongelmien, kuten päihdeongelmien, rikollisuuden ja työttömyyden esiintyminen on vaihdellut Itämeren ympäryksissä vuoden 1985 jälkeen. Samalla tutkitaan, miten ongelmia koskevat käsitykset muuttuvat yhteiskunnallisten olojen vaihdellessa. Kertomusvuonna jatkettiin loppuraporttien viimeistelyä, joka osoittautui kaavailtua työläemmäksi. Projektin kolme valmisteilla olevaa maaraporttikokoelmaa pyritään julkaisemaan viimeistään kesällä 1998. Koordinaattori: *Jussi Simpura*, Stakes, alkoholipoliittinen tutkimusyksikkö.

153 *Alkoholipoliittikka joukkotiedotuksessa ja vastaanotossa*. Tutkimuksen tavoitteena on tunnistaa ja jäsentää alkoholipoliittisia pu-

hetapoja modernin yhteiskunnan murros- vaiheessa vastaanottotutkimuksen menetelmin. Aineisto koostuu alkoholiongelmia ja huumeekysymystä käsittelevien pääkirjoitusten ja yhden WHO:n Euroopan alkoholitoimintaohjelmaa käsittelevän artikkelin vastaanotosta poliitikkojen, toimittajien ja ammattiyhdistysaktivistien keskuudessa. Tutkimuksessa analysoidaan mitä tulkintakehyksiä ja puhetapoja paikallistason avainhenkilöt uusintavat reseptiossaan. Vastaanottotutkimuksen asetelmalla jäsennetään millaisia puhujakuvia (kansalainen, vallankäyttäjä, välittäjä) vastaanotossa konstruoi- tuu ja miten nämä puhujakuvat kytkeytyvät yhtäältä vastaanottajien yhteiskunnalliseen ja sosiaaliseen asemaan, toisaalta kulttuuriin virtauksiin. Kertomusvuoden aikana tutkimusaineistosta valmistui lisensiaattityö ja siitä työstettiin artikkeleita. Aiheesta on pidetty kertomusvuonna yksi esitelmä kotimaassa ja kaksi ulkomailla. Tutkija: *Jukka Törrönen, Alkoholitutkimussäätiö.*

154 *Sosiaalisten ongelmien kaksi kuvaa – tilasto ja kansalaismielipide sosiaalisia ongelmia koskevana käsittämistapoina.* Tutkimus on osa Alkoholitutkimussäätiön ohjelmaan kuuluvaa Baltica-projektia, jossa tutkitaan sosiaalisten ongelmien esiintymistä ja havaitsemista Suomessa ja Itämeren ympäryksissä. Tutkimuksessa etsitään erilaisia sosiaalisten ongelmien käsittämistapoja ja tiedontuottamistapoja. Erityisesti huomiota kiinnitetään alkoholiin ja huumeisiin. Tutkimuksessa sovelletaan sosiaalisen konstruktionismin teoreettisia lähtökohtia. Empiirisinä aineistoina käytetään väestölle tehtyä kyselyä vuodelta 1994 ja virallisia tilastoja päihteistä. Lisäksi tutkimuksessa tarkastellaan sanomalehdistön tuottamia

määrittelyjä päihteistä. Media, kansalaismielipide ja tilastot muodostavat kolme sosiaalisten ongelmien ”maailmaa”, joiden välisiin suhteisiin kiinnitetään huomiota. Lopuksi tutkimuksessa pyritään tarkastelemaan, miten sosiaaliset ongelmat ja käsitteet niistä muuttuvat yhteiskunnallisten olojen muuttuessa. Kertomusvuoden aikana on pääasiallisesti analysoitu sanomalehtiaineistoja ja valmisteltu niistä artikkeleita. Tutkimusta on esitelty sekä kotimaassa että ulkomailla. Tutkija: *Saija Järvinen, Alkoholitutkimussäätiö.*

155 *Alkoholiriippuvuuden hoidon tehostaminen naltreksonilla.* Kyseessä on satunnaistettu prospektiivinen kaksoissokea kliininen lääketutkimus, jossa tutkitaan opioidinsalpaajan tehoa alkoholiriippuvuuden hoidossa. Tutkimuslääkkeenä käytetään suun kautta kerran vuorokaudessa otettavaa naltreksonia ja sen lumetta. Potilaat osallistuvat Järvenpään sosiaalisairaalaan strukturoituihin kognitiiviseen hoito-ohjelmaan tai raittiuteen kannustavaan ryhmähoitoon. Tutkimukseen otetaan 120 alkoholiriippuvuuden diagnostiset kriteerit täyttävää potilasta. Hoidon seuranta-aika on 8 kuukautta, jonka kuluessa tutkitaan hoidon vaikutusta potilaiden alkoholin käyttöön ja terveyteen. Tutkimus alkoi toukokuussa 1997 ja kliininen seurantavaihe päättyy vuoden 1998 aikana. Tutkija: *Pekka Heinälä, Järvenpään sosiaalisairaala.*

156 *Päihdepalveluiden määrän ja rakenteiden vaihtelu kunnissa.* Tutkimuksessa tarkastellaan päihdehuollon hoitopalveluiden määrää ja niiden rakenteistumista erityyppisiksi palvelukokonaisuuksiksi muutamassa sekä määrällisesti että laadullisesti erityyppi-

siin palvelurakenteisiin päätyneessä kunnassa. Tutkimuksessa selvitetään argumentaatioprosessia, jolla kunnat ovat perustelleet nykyistä palvelurakennettaan. Samoin kuvataan työntekijöiden ja asiakkaiden näkökulmasta sitä konkreettia prosessia, jossa politiikka- ja strategiatasoilla muotoutunut palveluiden tarjonta operationaalistuu käytännön toiminnoiksi. Aiheesta on kertomusvuonna pidetty yksi esitelmä ulkomailla. Tutkija: *Jukka Heinonen*, A-klinikkasäätiö.

157 *Alkoholi, tarkkaavaisuus ja akuutit haitat aivojen tapahtumasidonnaisten jännitevasteiden valossa.* Tutkimuksessa selvitetään alkoholin akuutteja ja kroonisia vaikutuksia kognitiivisiin toimintoihin, kuten tarkkaavaisuuteen, mittaamalla aivojen sähkömagneettista ärsykesidonnaista aktiiviteettia. Vuoden 1997 aikana tutkittiin etanolin annosriippuvaisia vaikutuksia aivojen tapahtumasidonnaisiin jännitevasteisiin. Lisäksi tarkasteltiin tematsepaamin ja etanolin interaktion vaikutusta näihin. Työ on edennyt aineiston analysointivaiheeseen. Etanolin kroonisia vaikutuksia aivojen toimintaan selvitettiin puolestaan mittaamalla alkoholi-riippuvaisilta potilailta ja verrokeilta aivojen sähköistä toimintaa sekä tarkastelemalla potilaiden suoriutumista erilaisissa neuropsykologisissa tehtävissä. Tutkimus on jatkoa ryhmän aikaisemmille tutkimuksille, joissa on hyödynnetty magnetoenkefalografiaa ja alustavat aineiston tarkastelut ovat osoittaneet, että alkoholiriippuvaiset potilaat ovat erilaisissa kognitiivisissa tehtävissä alttiimpia häiritseville väliintuleville ärsykeille ja tehtäville. Tutkija: *Iiro Jääskeläinen*, Helsingin yliopiston psykologian laitos, kognitiivisen aivotutkimuksen yksikkö.

158 *Alkoholinkulutukseen liittyvä kuolleisuus ja sen väestöryhmittäiset erot Suomessa 1987–1993.* Tutkimuksessa kartoitetaan alkoholiin liittyvää kuolleisuutta ja sen väestöryhmittäisiä, lähinnä sukupuolen ja sosioekonomisen ryhmän mukaisia eroja ja arvioidaan näiden alkoholiin liittyvässä kuolleisuudessa esiintyvien erojen vaikutusta vastaaviin eroihin kokonaiskuolleisuudessa. Myös kohtuullisen alkoholinkulutuksen ehkäisemien kuolemien määrä on ollut arvioinnin kohteena. Tutkimuksessa on käytetty pääasiassa suurta, Tilastokeskuksessa muodostettua aineistoa, jossa väestölaskentatietoihin on yhdistetty kuolemansyrekisterin tietoja. Kertomusvuoden aikana aiheesta pidettiin yksi esitelmä kotimaassa ja kolme ulkomailla, ja tutkimusaiheesta julkaistiin kaksi englanninkielistä artikkelia. Tutkijat: *Pia Mäkelä* ja *Tapani Valkonen*, Helsingin yliopisto.

159 *Geneettisesti alkoholipreferenssin suhteen poikkeavien AA- ja ANA-rottakantojen aivojen dopaminergiset mekanismit: alkoholin, kokaiinin ja morfiinin vaikutus.* Tutkimuksen tavoitteena on selvittää alkoholin juomisen säätelyn keskushermostollisia mekanismeja tutkimalla erilaisten dopaminergisiä hermosoluja aktivoivien ja ihmisten huumeina käytämien yhdisteiden vaikutuksia dopamiinin vapautumiseen AA (Alko Alcohol)- ja ANA (Alko Non Alcohol) -rottien accumbens-tumakkeessa ja striatumissa. Mikrodialyysitekniikalla mitattuna akuutit morfiini- tai kokaiinikäsittelyt lisäsivät dopamiinin vapautumista samassa määrin accumbens-tumakkeessa kyseisissä rottakannoissa. Kolmen päivän lääkeainekäsittelyn jälkeen neljäntenä päivänä mitattuna sekä morfiini että kokaiini stimuloivat dopamiinin va-

pautumista hieman enemmän AA-rottien *accumbens*-tumakkeessa verrattuna ANA-rottiin, mikä merkitsisi AA-rottien mesolimbisten dopaminergisten mekanismien suurempaa herkistymistä kyseisille huumeille. Striatumissa ei havaittu eroja morfiinin aiheuttamassa dopamiinin vapautumisen lisääntymisessä rottakantojen välillä. Akuutti morfiiniannos vaikutti voimakkaammin AA-rottien dopamiinin metaboliaan mutta toistetun morfiiniannon jälkeen molempien kantojen dopamiinin metabolia herkistyi samalla tavalla. Jatkossa on tarkoitus selvittää toistetun etanolikäsittelyn vaikutukset dopamiinin vapautumiseen ja metaboliaan *accumbens*-tumakkeessa sekä kokaiinin vaikutukset dopamiinin vapautumiseen ja metaboliaan striatumissa. Tutkijat: *Liisa Ahtee, Aapo Honkanen, Janne Mikkola* ja *Petteri Piepponen*, Helsingin yliopiston farmasian laitos, farmakologian ja toksikologian osasto.

160 *Potilaiden alkoholin käytön hallinnan pystyvyysodotusten yhteys sairaalahoitojakson jälkeiseen selviytymiseen.* Tutkimuksen yleisenä tavoitteena on lisätä tietoa päihdeongelmaisten hoidosta. Yksityiskohtaisina tavoitteina on tutkia 1) kognitiivis-behavioraalissa hoidossa olevien alkoholin käytön hallinnan pystyvyysodotusten yhteyttä hoidon jälkeiseen päihteiden käyttöön, 2) tutkia sairaalahoitojakson aikaisen alkoholin käytön hallinnan pystyvyysodotusten muutosten yhteyttä hoitojakson jälkeiseen päihteiden käyttöön ja 3) tarkastella suomalaisten päihdeongelmaisten juomisriskitilanteita. Sairaalahoitojaksoa koskeva potilasaineiston (N=100) keruu aloitettiin maaliskuussa 1996 ja se jatkui edelleen vuonna 1997. Lisäksi on kerätty seurantatietoja postikyselynä 6 ja 12 kuu-

kautta hoidon päättymisen jälkeen. Seuranta-tiedon keruu jatkuu vuonna 1998. Tutkija: *Tarja Kallio*, Järvenpään sosiaalisairaala.

161 *Alkoholi Malesiassa (Alcohol in the modernizing Islamic Malaysia).* Tutkimuksen tarkoituksena on analysoida alkoholin kulutuksen yhteiskunnallista kokonaisuutta Malesiassa. Keskeisenä on jännite toisaalta nopeasti modernisoituvan maalaisen yhteiskunnan mukanaan tuomien entistä länsimaisempien kulutustottumusten ja samaan aikaan tapahtuvan islamilaisen uskonnon kasvavan kannatuksen välillä. Kertomusvuoden aikana on analysoitu 500 henkilön survey-tutkimusaineistoa Kuala Selangorin kaupungista Malesian niemimaalla. Tutkija: *Timo Kortteinen*, Helsingin yliopiston sosiologian laitos.

162 *Bentsodiatsepiinivieroitustutkimus.* Tutkimuksen tarkoituksena on arvioida alkoholi- ja bentsodiatsepiiniriippuvaisille tai pelkästään bentsodiatsepiineista riippuvaisille potilaille tarkoitettua vieroitushoito-ohjelman tehoa. Tutkimus toteutetaan satunnaistettuna ja kontrolloituna hoitokokeena neljällä helsinkiläisellä A-klinikalla. Koe-ryhmään satunnaistetut potilaat saavat strukturoidun hoito-ohjelman mukaista hoitoa Kettutien A-poliklinikalla, vertailuryhmän hoitona on A-klinikoiden vakiintunut hoitokäytäntö. Tutkimukseen otettiin 80 potilasta, ja hoidon seuranta-aika on 12 kuukautta. Tutkimuksen ensimmäisen vaiheen aineiston analysointi on aloitettu. Kertomusvuonna tutkimusaiheesta pidettiin yksi esitelmä kotimaassa ja yksi posteriesitys ulkomailla. Tutkija: *Helena Vormaa*, A-klinikkasäätiö, Kettutien A-poliklinikka.

163 *Alcohol Policy in Developing Societies.* Yhteistyössä WHO:n Geneven päämajan kanssa toimivan kansainvälisen tutkijaryhmän tavoitteena on koota saatavilla oleva tieto kehitysmaiden alkoholioloista, juomataivoista ja alkoholihaitoista. Lisäksi on käynnistetty uusia tapaustutkimuksia ja sekundaarianalyseja. Projektia johtaa Robin Room. Projektin toinen työkokous pidettiin Mexico Cityssä 26.–30.4.1997 ja kolmas New Delhissä 25. – 29.10.1997. Tutkijat: *Klaus Mäkelä*, Alkoholitutkimussäätiö, ja *Juha Partanen*, Stakes, alkoholipoliittinen tutkimusyksikkö.

164 *AA-perustainen alkoholimierapia. Tutkimus terapiatyöntekijöiden ja potilaiden vuorovaikutuksesta.* Tutkimuksessa tarkastellaan terapeuttien ja potilaiden vuorovaikutusta AA-perustaisessa alkoholimierapiassa eli myllyhoidossa. Siinä analysoidaan potilaiden ja terapeuttien konkreettista, toteutuvaa vuorovaikutusta keskustelullisena käytäntönä etnometodologisen keskusteluanalyysin (CA) keinoin. Tutkimuksessa tuotetaan myös etnografinen kuvaus myllyhoidosta Kalliolan Vantalan klinikalla. Tutkimusaineistoa on terapiaistunnoista ja henkilökunnan hoitosuosituskokouksista yhteensä noin 40 tuntia. Kertomusvuonna kerättiin projektin aineisto ja aloitettiin aineiston analysointi. Tutkimushankkeesta on pidetty kuusi esitelmää. Tutkijat: *Ilkka Arminen*, Alkoholitutkimussäätiö, *Mia Halonen*, Alkoholitutkimussäätiö ja *Anna Lepo*, Helsingin yliopiston sosiologian laitos.

165 *Päihteistä toipuminen uskonnollisen itse-suhteen muutoksen kautta ja kristilliset kuntoutumisyhteisöt tapahtuman virittäjinä; hengellisyys toipumisessa ja hoidossa.* Tutkimuksessa

laajennetaan vuonna 1990 valmistunutta, kristillistä kääntymystä toipumistapahtuman yhteydessä käsitellyttä lisensiaattityötä väitöskirjatutkimukseksi. Ensimmäisessä osassa tarkastellaan ihmiskäsitystä ja riippuvuusproblematiikan eri ulottuvuuksia. Empiirisenä aineistona on 34 sosiaaliselta, uskonnolliselta ja koulutukselliselta taustaltaan hyvin erilaista alkoholista, joiden toipumiseen on liittynyt hengellinen herääminen. Hoitoyhteisöjä koskevassa tutkimuksessa on tehty perusselvitys 20 kristillisten järjestöjen ylläpitämästä hoitokodista ja kuntoutumislaitoksesta. Perusselvityksen pohjalta yksiköt on jaoteltu neljään tyyppiin, joista kustakin on valittu yksi yksikkö tarkempaan tarkasteluun. Hoitokertomusten, työntekijähaastattelujen ja asiakaskyselyn pohjalta on yksilöity niitä menetelmiä, joita yksiköissä käytetään sekä yleensä että erityisesti hengellisen muutoksen virittämiseksi tai vahvistamiseksi. Tutkimuksessa pyritään arvioimaan uskonnollisen lähestymisen paikkaa päihdepalveluiden kokonaisuudessa. Kertomusvuonna tutkimusaiheesta pidettiin kaksi esitelmää kotimaassa. Tutkija: *Jorma Niemelä*, Alkoholitutkimussäätiö.

166 *Valvonnasta hallintaan.* Tutkimuksessa käytetään alkoholipolitiikkaa ja sitä lähellä olevia ilmiöitä kurkistusaukkona suomalaisen yhteiskunnan hallintalogiikan muuttamiseen 1950- ja 1960-luvuilla. Lähtökohtana on alkoholipolitiikan uudistamisen ”epäonnistuminen” 1950-luvulla ja ”onnistuminen” 1960-luvulla. Hanke alkoi 1997 aineiston keräämisen, tutkimussuunnitelmien hiomisen ja useisiin koti- ja ulkomaisiin seminaareihin osallistumisen muodossa. Tutkijat: *Matti Peltonen*, *Hanna Kuusi*, *Riitta*

Matilainen, Mari Soikkeli ja Eerik Tarnaala, Helsingin yliopiston yhteiskuntahistorian laitos.

167 Päihdekuntoutus vapausrangaistuksen osana. Tutkimus kuvaa päihdeongelman hoidon ja vankeinhoidon periaatteiden välisiä jännitteitä vankilan kontekstissa. Tutkimus perustuu pääasiassa yhdessä vankilassa toteutettavan yhden erityisen hoitokoikeilun seurantaan. Laadullisen sosiaalitutkimuksen menetelmin kerättävän tutkimusaineiston avulla jäsenetään päihdekuntoutuksen järjestämisen edellytyksiä ja mahdollisuuksia vankeusrangaistuksen aikana. Tutkija: *Jouni Tourunen, Alkoholitutkimussäätiö.*

168 Suomalaisen alkoholijärjestelmän ja hyvinvointivaltion muuttunut suhde. Tutkimus kohdistuu suomalaisen hallintojärjestelmän ja alkoholijärjestelmän samanaikaisiin muutoksiin. Vertaamalla muutosten taustalla olleita tietopohjia ja asiantuntijaorganisaatioita voidaan esittää tulkinta siitä, ovatko alkoholijärjestelmän ja suomalaisen hallinnon muutos olleet yhteneviä vai erillisiä prosesseja. Tutkimus keskittyy Suomeen, mutta tulee sisältämään myös pohjoismaista kehitystä kartoittavan jakson. Tutkimus tehdään yhteistyössä Pohjoismaisen päihdetutkimuslautakunnan ja Stakesin SNAPS-projektin kanssa. Tutkija: *Mika Alavaikko, Alkoholitutkimussäätiö.*

169 Aivojen histamiini ja alkoholikäyttäytyminen. Tutkimuksessa on todettu aivojen histamiinijärjestelmässä eroja rottakannoilla, jotka poikkeavat toisistaan alkoholin aiheuttaman motorisen vaikutuksen ja juomishalukkuuden perusteella. Histamiinipitoi-

suus oli merkitsevästi korkeampi AA (Alko Alcohol)-rotilla verrattuna ANA (AlkoNon Alcohol)-rottiin. Myös aivojen histamiinia sisältävien hermosäikeiden tiheys oli suurempi AA-rotilla kuin ANA-rotilla. Ero ei selity histamiinia sisältävien syöttösolujen esiintymisellä, jossa ei havaittu eroja kantojen välillä. AT-rotilla myös histamiinipitoisuus useissa aivotumakkeissa oli korkeampi kuin ANT-rotilla, jotka ovat herkkiä alkoholin motorisille vaikutuksille. Histamiinireseptoreista H1-reseptorin ilmentyminen oli vastaavasti alentunut AT-rotilla verrattuna ANT-rottiin. Jatkotutkimuksissa selvitetään, onko myös histamiinireseptorin sitoutuminen ja toiminta muuttunut rottakannoilla, ja voidaanko juomiskäyttäytymiseen vaikuttaa histamiinireseptoriligandeilla. Samalla tutkitaan, vaikuttaako histaminergisen tumakkeen lesio juomiskäyttäytymiseen kuten sen on todettu vaikuttavan itsestimulaatioon rotilla. Tutkijat: *Pertti Panula, Kaj Karlstedt, Minnamaija Lintunen, Tina Sallmén, Oleg Anichtchik ja Jan Kaslin, Åbo Akademin biologian laitos.*

170 Raittiusliikkeen ja -aateen hiipuminen Suomessa toisen maailmansodan jälkeen (1945–1993). Tutkimus kohdistuu sekä raittiusliikkeen alkoholipoliittisen vaikutusvallan vähenemiseen että paikallistason yhdistystoiminnan vaimenemiseen. Tutkimuksen tarkoituksena on raittiusliikkeen näkökulmasta analysoida, miten rajoittava alkoholipoliittikka mureni ja muuntui aikaisempaa epäsuuremmaksi ja hienovaraisemmaksi yksilön elämäntavan hallinnoinniksi. Tutkija: *Katariina Warpenius, Alkoholitutkimussäätiö.*

APURAHAT

Vuoden aikana maksettiin apurahoja seuraavasti: aikaisempiin päätöksiin perustuvat tutkimussopimusapurahat 1.210.776 markkaa, vuoden aikana myönnettyt ja maksetut tutkimussopimusapurahat 119.232 markkaa sekä vuoden aikana maksetut varsinaiset apurahat ja opinnäytetöistä annetut kannustus-palkinnot 1.353.012 markkaa. Valtaosa apurahoista myönnettiin syksyllä tapahtuneen haun perusteella. Tällöin käsiteltiin 77 apurahahakemusta, ja apuraha myönnettiin 28 hakijalle. Hakemusten yhteissumma oli 5.978.678 markkaa.

Kuudes Kettil Bruun -palkinto myönnettiin dosentti Raija Julkuselle. Palkintosumma oli 18.000 markkaa. Raija Julkusen tutkimukset käsittelevät monipuolisesti hyvinvointivaltiota, työelämää ja naisen asemaa. Niissä yhdistyvät systemaattinen teoreettinen ote ja paneutuminen Suomen erityisoloihin. Hän on vaikuttanut suomalaiseen yhteiskuntaan paitsi suosittuna luennoitsijana ja taitavana opinnäytetöiden ohjaajana myös valtion valmisteluelinten jäsenenä ja yhteiskunnallisena keskustelijana.

Varsinaiset apurahat

Prof. *Liisa Ahtee*, proviisori *Aapo Honkainen*, fil. toht. *Petri Hyttiä*, prof. *Dimitrios Kouvelas*, proviisori *Janne Mikkola*, proviisori *Petteri Piepponen* ja farm. toht. *Minna Ruotsalainen* 48.000 mk: Alkoholin vaikutus aivojen aminohappovälittäjäaineisiin alkoholikulutukseltaan sekä alkoholin

vaikutusten suhteen eroavissa rottakannoissa

Dos. *Juha Grönroos* 20.000 mk: Alkoholin aiheuttama äkillinen haimatulehdus

Lääket. toht. *Antti Hietaranta* 20.000 mk: Vaikeaan äkilliseen haimatulehdukseen liittyvän monielinvaurion syntymisen ja kehittymisen selvittäminen

Lääket. kand. *Kimmo Huhta*, lääket. lis. *Johanna Liinamaa* ja ap.prof. *Markku Savolainen* 80.000 mk: Alkoholin fosfolipidijohdannaisten vaikutus ateroskleroosin syntyyn

Valtiot. lis. *Leena Komujärvi* 20.000 mk: Torsti, Teitsi, Jussi, Lassi ja mä. Viisi poikkeavaa elämäkertaa, joista yksi tutkijan omaelämäkerta

Valtiot. toht. *Timo Kopomaa* 39.000 mk: Juoppoporukointi yhdyskuntatyön kohteena Helsingissä

Fil. maist. *Jyrki Korkki* 68.400 mk: Salakuljetus, salakapakat ja juomatavat Karjalan kannaksen rajaseudulla 1880-luvulta vuoteen 1914

Prof. *Esa Korpi* ja fil. maist. *Sanna Soini* 95.748 mk: Aivojen välittäjäainereseptorin alkoholinjuomisen säätelyssä

Vincent Kronenberger 78.000 mk: Transformation of alcohol monopolies in Finland and in the other Nordic countries. Alco-

hol monopolies in the Nordic countries and EC law

Valtiot. maist. *Pia Mäkelä* 55.268 mk:
Alkoholikuolleisuuden sukupuoli- ja sosiaaliryhmäerot ja alkoholikuolleisuuden viimeaikainen kehitys Suomessa

Fil. maist. *Riikka Mäkelä* 35.000 mk:
Pikkuaivojen GABA_A-reseptori: alayksikörakenne ja lääkeaineherkkyys

Elintarviket. maist. *Satu Männistö*
28.000 mk: Alkoholit ja rintasyöpä:
Kuopion rintasyöpätutkimus

Kasvatust. lis. *Erkki Nieminen* 12.500 mk:
AA-toiminnan kehitys 1950-luvun alusta 1990-luvulle. Nimettömät alkoholistit Lahdessa

Yhteiskuntat. lis. *Tarja Orjasniemi* 51.192 mk (Heikki Wariksen apuraha): Ranuan ja Posion alkoholitutkimus

Yhteiskuntat. toht. *Matti Piispa* 15.000 mk:
Alkoholit ja tupakka suomalaisessa mielihäilyssä

Lääkät. lis. *Päivi Riihioja* 35.000 mk:
Deksmedetomidinihoidon ja ikääntymisen vaikutus alkoholin aiheuttamien hermostovaurioiden ja vieroitusoireiden syntyyn

Lääkät. lis. *Jyrki Rintala* 35.000 mk:
Kroonisen alkoholinkäytön ja ikääntymisen aiheuttamat muutokset keskushermostossa

Prof. *Mikko Salaspuro* 300.000 mk:
Suolistobakteerien tuottama asetalddehydi – uusi mekanismi alkoholin aiheuttamien oireiden ja vaurioiden synnyssä

Valtiot. maist. *Kai Saukkonen* 17.064 mk:
Muutokset päihteidenkäyttökokemuksissa ja selitysmalleissa sekä näiden vaikutus toisiinsa

Yhteiskuntat. maist. *Seppo Soine* 65.000 mk:
Nuorisotyöntekijät, päihdetyöntekijät, tulevaisuustyöntekijät

Valtiot. maist. *Christoffer Tigerstedt*
72.192 mk: Mellan statlig personkontroll och självkontroll: alkoholpolitik från 1970 till 1990

Valtiot. maist. (väit.) *Erkki Vasara* ja fil. maist. *Teijo Pyykkönen* 78.300 mk: Urheilu ja – raitis ja reilu, ei horju ei heilu?

Opinnäytetöistä annetut kannustus-palkinnot

Psykol. maist. *Jyrki Ahveninen* 5.000 mk:
Alkoholismien aiheuttamat muutokset kuulojärjestelmän toiminnassa MEG:llä havaittuna

Valtiot. maist. *Thomas Karlsson* 5.000 mk:
Den samhällseliga alkoholfrågan på Åland – En studie om förändringar i alkoholfrågan, rusvården och alkoholvanorna på Åland sedan 1950-talet i jämförelse med utvecklingen i övriga Finland och Sverige

Tutkimussopimusapurahat

Uusia tutkimussopimusapurahoja ja vanhojen sopimusprojektien jatkorahoitusta vuodeksi 1998 myönnettiin seuraavasti:

Prof. *Liisa Ahtee*, proviisori *Aapo Honkanen*, opiskelija *Janne Mikkola* ja proviisori *Petteri Piepponen* 125.748 mk: Geneettisesti alkoholipreferenssin suhteen poikkeavien AA- ja ANA-rottakantojen aivojen dopaminergiset mekanismit: alkoholin, kokaiinin ja morfiinin vaikutus

Valtiot. maist. *Mika Alavaikko* 98.748 mk: Suomalaisen alkoholijärjestelmän ja hyvinvointivaltion muuttunut suhde

Valtiot. lis. *Ilkka Arminen* ja hum. kand. *Mia Halonen* 291.544 mk: AA-perustaisen alkoholismiterapia; tutkimus terapia-työntekijöiden ja potilaiden vuorovaikutuksesta

Lääket. lis. *Pekka Heinälä* 176.464 mk: Alkoholiriippuvuuden hoidon tehostaminen naltreksonilla

Valtiot. lis. *Saija Järvinen* 53.748 mk: Sosiaalisten ongelmien kaksi kuvaa

Dos. *Timo Kortteinen* 31.000 mk: Alcohol in the modernizing Islamic Malaysia

Yhteiskuntat. lis. *Jorma Niemelä* 137.496 mk: Päihdeistä toipuminen uskonnollisen itsesuhteen muutoksen kautta ja kristilliset kuntoutumisyhteisöt tapahtuman virittäjinä

Dos. *Onni Niemelä* ja lääket. toht. *Seppo Parkkila* 160.000 mk: Alkoholin suurkulutuksen aiheuttamat proteiinimodifikaatiot ja niiden sovellutukset alkoholisairauksissa

Prof. *Pertti Panula*, fil. kand. *Minnamajja Lintunen*, fil. kand. *Kaj Karlstedt*, fil. kand. *Tina Sallmén* ja fil. yo *Jan Kaslin* 103.727 mk: Aivojen histamiini ja alkoholikäyttäytyminen

Dos. *Matti Peltonen*, valtiot. maist. *Hanna Kuusi*, valtiot. yo *Riitta Matilainen*, valtiot. yo *Mari Soikkeli* ja valtiot. yo *Eerik Tarnaa* 165.748 mk: Valvonnasta hallintaan. Suomalaisen yhteiskunnan hallintalogiikan murros (n. 1940-luvun puolivälistä 1960-luvun loppuun)

Yhteiskuntat. lis. *Jouni Tourunen* 121.496 mk: Päihdekuntoutus vapausrangaistuksen osana

Valtiot. kand. *Jukka Törrönen* 102.384 mk: Alkoholipolitiikka joukkotiedotuksessa ja vastaanotossa

Valtiot. maist. *Katariina Warpenius* 108.748 mk: Raittiusliikkeen ja -aatteen hiipuminen Suomessa toisen maailmansodan jälkeen (1945–1993)

MUU TOIMINTA

Muu toiminta kotimaassa

Salme Ahlström oli kertomusvuonna Raittiu-
den ystävät ry:n kirjastotoimikunnassa Al-
koholitutkimussäätiön nimeämänä jäsenenä
ja A-klinikkasäätiön hallituksen jäsen.

Klaus Mäkelä oli A-klinikkasäätiön valtuus-
kunnan jäsen, Suomen Akatemian kulttuu-
rin ja yhteiskunnan tutkimuksen toimikun-
nan asiantuntijapoolin jäsen, sosiaali- ja ter-
veysministeriön päihdepolitiikan suunnit-
telua pohtivan työryhmän jäsen ja Oikeus-
poliittisen tutkimuslaitoksen arvioitsija.

Kari Poikolainen oli Sosiaali- ja terveysalan
tutkimus- ja kehittämiskeskuksen (Stakes)
asiantuntija epidemiologian alalla sekä So-
siaalilääketieteellisen Aikakauslehden toi-
mituskunnan jäsen ja Työterveyslaitoksen
eettisen toimikunnan jäsen.

Jussi Simpura oli Sosiaalipoliittisen yhdistyk-
sen puheenjohtaja, Tilastokeskuksen Elin-
olot-asiantuntijaryhmän puheenjohtaja,
Tiimi-lehden toimitusneuvoston jäsen ja
Tilastokeskuksen tieteellisen neuvottelu-
kunnan jäsen.

Kertomusvuoden aikana säätiön sopimus-
tutkijat esittelivät tuloksiaan lukuisissa esi-
telmissä kotimaassa.

Kansainvälinen yhteistyö

WHO:n kanssa yhteistyö on jatkunut mo-
nella tasolla, ja Euroopan aluetoimiston
kanssa on käynnissä useita yhteisprojekteja.

Salme Ahlström, Klaus Mäkelä ja *Kari Poikolai-
nen* kuuluvat jäseninä WHO:n asiantuntija-
elimeen Expert Advisory Panel on Drug
Dependence and Alcohol Problems.

Säätiön ja Berkeleyn Alcohol Research
Centerin ja Prevention Research Centerin
tutkijanvaihtosopimuksen mukaisesti jäl-
kimmäisen yksikön johtaja *Harold Holder* oli
säätiön vierailevana tutkijana 1.-30.9. Sää-
tiön ja Ontarion Addiction Research Foun-
dationin tutkijanvaihtosopimuksen mukai-
sesti *Saija Järvinen* ja *Jukka Törrönen* olivat
kertomusvuonna kumpikin kolme kuu-
kautta Torontossa Addiction Research
Foundationin vierailevina tutkijoina.

Salme Ahlström toimi ICAA:n johtokunnan
varapuheenjohtajana.

Kalervo Kiiänmaa toimi Alcohol-lehden toi-
mituskunnan jäsenenä.

Klaus Mäkelä oli Consortium of European
Alcohol Research Centres -organisaation
varapuheenjohtaja, Tanskan sosiaalitutki-
muslaitoksen arvioitsija ja kuului seuraavi-
en julkaisusarjojen toimituskuntaan: Ad-
diction, Addiction Research, Drug and Al-
cohol Research ja Cambridge International
Research Monographs in the Addictions.

Kari Poikolainen oli Addiction-lehden apulais-
toimittaja ja kuului sen toimituskuntaan.

Säätiön toimintaan liittyvistä kansainvälisistä kokouksista ja suomalaisista esitelmän pitäjistä mainittakoon:

Drikkeskikk og avholdsbevegelse i nordisk perspektiv (neljäs pohjoismainen symposium alkoholista ja raittiudesta), Fredrikstad, Norja, 13.–15.3. *Hanna Kuusi* ja *Matti Peltonen* pitivät esitelmän.

Läkemedelsberoende i ett nordiskt perspektiv III, Mogenstrup, Tanska, 23.–25.4. *Tuula Seppänen* & *Helena Vormä* & *Tuula Annala* & *Sirpa Jelekäinen* & *Hannu Naukkarinen* & *Anja Koski-Jännes* esittivät posterin.

International Workshop on Consumption Measures and Models for Use in Policy Development and Evaluation, Bethesda, Maryland, Yhdysvallat, 12.–14.5. *Klaus Mäkelä* piti esitelmän.

The 23rd Annual Alcohol Epidemiology Symposium of the Kettil Bruun Society for Social and Epidemiological Research on Alcohol, Reykjavik, Islanti, 2.–6.6. *Jaana Jaatinen*, *Saija Järvinen*, *Klaus Mäkelä*, *Pia Mäkelä*, *Jussi Simpura* ja *Jukka Törrönen* pitivät esitelmän.

European Association for Population Studies, Cracow, Puola, 11.–13.6. *Pia Mäkelä* piti esitelmän.

Symposium Pour une Politique Vin et Santé, Bordeaux, Ranska, 18.6. *Kari Poikolainen* piti esitelmän.

6th Congress of the European Society for Biomedical Research on Alcoholism, Tukholma, 28.6.–1.7. *Onni Niemelä* piti kolme

esitelmää ja *Liisa Ahtee* ja hänen ryhmänsä esittivät posterin.

Constructing Social Work Practices -symposium, Tampereen yliopiston sosiaalipoliitiikan laitos, Tampere, 13.–15.8. *Mia Halonen* piti esitelmän.

The Addiction Research Foundation, London, Ontario, Kanada, 26.8. *Jukka Törrönen* piti luennon.

European Summer School, Hornbæk, Tanska, 31.8.–7.9. *Pia Mäkelä* piti esitelmän.

The 12th Conference of the Brazilian Society for Alcohol and Drug Research, Recife, Pernambuco, Brasilia, 18.–21.9. *Klaus Mäkelä* piti esitelmän ja luentosarjan.

Clinical and Research Seminar (CARS), Addiction Research Foundation, Toronto, Ontario, Kanada, 26.9. *Saija Järvinen* piti esitelmän.

Addiction Research Foundation, London, Ontario, Kanada, 21.10. *Saija Järvinen* piti esitelmän.

27th Annual Meeting of the Society for Neuroscience, New Orleans, Yhdysvallat, 25.–30.10. *Liisa Ahtee* ja hänen ryhmänsä esittivät kaksi posteria.

Social Work with Risk Groups – Illustrated by Working with Alcohol Abuse, Jurmala, Latvia, 27.10. *Jukka Heinonen* piti esitelmän.

University of Fribourg, Institute for Journalism and Mass Communication Rese-

arch, Sveitsi, 6.11. *Saija Järvinen* piti esitelmän.

American Association for the Study of Liver Diseases, Chicago, Yhdysvallat, 7.–11.11. *Onni Niemelä* piti esitelmän.

St. Louis University, Department of Gastroenterology and Hepatology, Montana, Yhdysvallat, 12.11. *Onni Niemelä* piti vierailuvana luennoitsijana esitelmän.

TALOUS

Säätiön menot nousivat 3.534.070 markkaan vuonna 1997. Valtaosa, 2.895.316 markkaa, käytettiin tutkimustoimintaan. Säätiö sai avustuksia yhteensä 3.625.000 markkaa; kirjojen myynnistä kertyi tuloja 5.384 markkaa. Hyväksytty budjetti alittui 90.929 markalla ja tilikau-

den ylijäämä oli 96.313 markkaa. Voimassa olevien tutkimussopimuspäätösten mukaisesti varoja on sidottu 1.205.628 markkaa vuodeksi 1998, 984.854 markkaa vuodeksi 1999 ja 271.286 markkaa vuodeksi 2000.

SÄÄTIÖN TOIMINTAAN LIITTYVIÄ JULKAISUJA

Alanko, Timo: Statistical Models for Estimating the Distribution Function of Alcohol Consumption. A Parametric Approach. The Finnish Foundation for Alcohol Studies: Helsinki 1997. Väitöskirja.

Arminen, Ilkka: The construction of topic in the turns of talk at the meetings of Alcoholics Anonymous. International Journal of Sociology and Social Policy 16(5/6): 88–130, 1996.

Arminen, Ilkka: Telling second stories in Alcoholics Anonymous. Teoksessa Sandi de Oliveira (toim.): The Linguistic Construction of Social and Personal Identity. First International Conference on Sociolinguistics in Portugal. University of Evora: Evora 1996.

Drew, Paul & Marja-Leena Sorjonen: Institutional dialogue. Teoksessa A. Teun van Dijk (toim.): Discourse as Social Interaction. Sage: London 1997.

Edwards, Griffith & Peter Anderson & Thomas E. Babor & Sally Casswell & Roberta Ferrence & Norman Giesbrecht & Christine Godfrey & Harold D. Holder & Paul Lemmens & Lorraine T. Midanik & Klaus Mäkelä & Thor Norström & Anders Romelsjö & Robin Room & Jussi Simpura & Ole-Jørgen Skog & Esa Österberg: Alkoholkonsum und Gemeinwohl: Strategien zur Reduzierung des schädlichen Gebrauchs in der Bevölkerung. Enke Verlag 1997.

Haavisto, Kari & Olavi Kaukonen & Yrjö Nuorvala & Jorma Niemelä: Puitteet paperista – raamit rahasta. Kymmenen vuotta päihde-

huoltolakia – mikä on muuttunut? *Alkoholipolitiikka* 62(4): 292–304, 1997.

Heinonen, Jukka: Päihdehuollon vaikuttavuuden arvioinnista. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti* 33: 299–306, 1996.

Heinonen, Olavi & Klaus Mäkelä & Marja-Leena Honkanen: Arviointiryhmän raportti Oikeuspoliittisesta tutkimuslaitoksesta. Oikeusministeriö: Helsinki 1997.

Heinäälä, Pekka: Alkoholiriippuvuuden lääkehoito vaatii pysyvän lääkärisuhteen. *Tiimi* 3–4: 12–13, 1997.

Heinäälä, Pekka: Naltreksoni alkoholiriippuvuuden hoidossa. *Suomen Lääkärilehti* 52: 2681–2683, 1997.

Heinäälä, Pekka: Opiaatinsalpaajat ja muut lääkkeet osana alkoholiriippuvuuden hoitoa. Teoksessa S. Anttila & J. Lahtela & O. Poutanen & K. Holm & E. Lehtomäki & P. Anttila (toim.): XVIII Tampereen lääkäripäivät 20.–22.3.1997, s. 150. Vammala 1997.

Heinäälä, Pekka: Päihdeongelmat ja psykiset sairaudet. Teoksessa Sairaanhoidtajapäivät 23.–24.3.1997, s. 72–74. Helsinki 1997.

Heinäälä, Pekka: Ratista hoitoon. *Alkoholipolitiikka* 62(5): 393–394, 1997.

Heinäälä, Pekka: Vaivaa kerrakseen. *Alkoholipolitiikka* 62(2): 147–148, 1997.

Horne, Walter I. & Bernard Tandler & Michael A. Dubick & Onni Niemelä & Gary M. Brittenham & Hidekazu Tsukamoto: Iron overload in the rat pancreas following portacaval shunting and dietary iron supplementation. *Experimental and Molecular Pathology* 64: 90–102, 1997.

Järvinen, Saija: Huumausainepolitiikka ei herättänyt keskustelua. *Alkoholipolitiikka* 62(5): 395–397, 1997.

Järvinen, Saija: Rhetorics of drug issue in

a Finnish afternoon tabloid – Constructing the drug problem. *Alcologia. European Journal of Alcohol Studies* IX(3), 1997.

Kopomaa, Timo: Tori – marginaali – haastava kaupunki. Tilatapauksia julkisten ulkotilojen käytöstä ja reunimmaisista käytännöistä. *Suomalaisen Kirjallisuuden Seura*: Helsinki 1997. Väitöskirja.

Lin, Min & Richard A. Rippe & Onni Niemelä & Gary Brittenham & Hidekazu Tsukamoto: Role of iron in NF- κ B activation and cytokine gene expression by rat hepatic macrophages. *American Journal of Physiology* 272: G1355–1364, 1997.

Maula, Johanna: Small-scale Production of Food and Traditional Alcoholic Beverages in Benin and Tanzania. Implications for the Promotion of Female Entrepreneurship. *The Finnish Foundation for Alcohol Studies*: Helsinki 1997. Väitöskirja.

Methuen, T. & K. Poikolainen & R. Roine: Alkoholien aiheuttamien vieroitusoireiden hoito – mikä on ilokaasun asema? *Suomen Lääkärilehti* 52: 989–992, 1997.

Mäkelä, Klaus: Drinking, the majority fallacy, cognitive dissonance and social pressure. *Addiction* 92(6): 729–736, 1997.

Mäkelä, Klaus: Erving Goffman ja minuuden riistäjät. Teoksessa Erving Goffman: Minuuden riistäjät, s. III–XX. *Mielenterveyden keskusliitto*: Helsinki 1997.

Mäkelä, Klaus: Moraaliset ilmiöt sosiologian tutkimuskohteena. *Sosiologia* 34(3): 250–253, 1997.

Mäkelä P. & T. Valkonen & T. Martelin: Contribution of deaths related to alcohol use to socioeconomic variation in mortality: register based follow up study. *BMJ* 315: 211–216, 1997.

Mäkelä P. & T. Valkonen & K. Poikolainen: Estimated numbers of deaths from coron-

ary heart disease "caused" and "prevented" by alcohol: an example from Finland. *Journal of Studies on Alcohol* 58(5): 455–463, 1997.

Niemelä, Onni: Päihdeongelmainen potilas: Päihitteiden aiheuttamat terveyshaitat, tunnistus ja hoito. *Painotalo Suomenmaa* 1997.

Parkkila A.-K. & S. Parkkila & M. Reunanen & O. Niemelä & S. Tuisku & I. Rautakorpi & H. Rajaniemi: Carbonic anhydrase II in the cerebrospinal fluid: its value as a disease marker. *Eur J Clin Invest* 27: 392–397, 1997.

Peltonen, Matti: Kerta kiellon päälle. Suomalainen kieltolakimentaliteetti. Vuoden 1733 juopumusasetuksesta kieltoain kumoamiseen 1932. *Tammi/Hanki ja Jää*: Helsinki 1997.

Peltonen, Matti: Váltazó finn önarckép. *Replika* 25: 123–132, 1997.

Peräkylä, Anssi & Marja-Leena Sorjonen: Mitent yleislääkärin vastaanotolla puhutaan alkoholista? *Duodecim* 113: 2161–2169, 1997.

Poikolainen, Kari: Biased cohort studies on alcohol abuse and mortality. *Addiction* 92: 903, 1997 (letter).

Poikolainen, Kari: The effects of alcohol health – Les effets de l'alcool sur la santé. *Bulletin de l'O.I.V.* 70: 860–879, 1997.

Poikolainen, Kari: Huumeet Suomessa: esiintyvyys ja kehityssuunta. *Tiimi* 33(2): 4–11, 1997.

Poikolainen, Kari: Occurrence of drug misuse in Finland. *Psychiatria Fennica* 28: 52–63, 1997.

Poikolainen, Kari: Risk factors for alcohol dependence: a questionnaire survey. *Addiction* 92: 957–961, 1997.

Poikolainen, Kari: Use binary, not continu-

ous measures. *Addiction* 92: 904, 1997 (letter).

Poikolainen, K. & T. Aalto-Setälä & T. Pitkänen & A. Tuulio-Henriksson & J. Lönnqvist: Nuorten aikuisten psyykkiset oireet ja niihin liittyvät tekijät – Nuorten aikuisten mielenterveys tutkimuksen aineisto, menetelmät ja vuoden 1995 kyselyn tulokset. *Kansanterveyslaitoksen julkaisu A* 2, 1997.

Poikolainen, K. & E. Vartiainen: Determinants of gammaglutamyltransferase: positive interaction with alcohol and body mass index, negative association with coffee. *American Journal of Epidemiology* 146: 1019–1024, 1997.

Rapeli, Pekka & Elisabet Service & Pirjo Salin & Antti Holopainen: A dissociation between simple and complex span impairment in alcoholics. *Memory* 5(6): 741–762, 1997.

Riihioja, Päivi & Pia Jaatinen & Hanna Oksanen & Antti Haapalinna & Esa Heinonen & Antti Hervonen: Dexmedetomidine, diazepam and propranolol in the treatment of ethanol withdrawal symptoms in the rat. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research* 21(5): 804–808, 1997.

Rintala, Jyrki & Pia Jaatinen & Lu Wei & Maija Sarviharju & C. J. Peter Eriksson & Pekka Laipala & Kalervo Kiiänmaa & Antti Hervonen: Effects of lifelong ethanol consumption on cerebellar layer volumes in AA and ANA rats. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research* 21(2): 311–317, 1997.

Saarnio, Pekka & Pia Mäkelä: Tutkimus alkoholistien kuolleisuudesta. *Alkoholipolitiikka* 62(5): 344–349, 1997.

Salonen, Iiris & Jarmo Hietala & Arto Laihininen & Pertti Lehikoinen & Lasse Leino & Kjell Nägren & Ulla Ruotsalainen & Vesa Oikonen & Terhi Tuokkola & Veikko Nääntö: A PET study on the acute effect of ethanol on striatal D2 do-

pamine receptors with [¹¹C]raclopride in healthy males. *Human Psychopharmacology* 12: 145–152, 1997.

Simpura, Jussi: Comparing incomparables? Living conditions behind the statistics in the Baltic countries. Teoksessa Aadne Aasland et al. (toim.): *The Baltic Countries Revisited: Living Conditions and Comparative Challenges*, s. 165–178. FaFo: Oslo 1997.

Simpura, Jussi: Distrust as a social problem in St. Petersburg. Teoksessa Reino Hjerpe et al. (toim.): *Democracy, Economy and Civil Society in Transition. The Cases of Russia and the Baltic States*, s. 58–63. Finnish Institute for Foreign Policy: Helsinki 1997.

Sulkunen, Pekka & Jukka Törrönen: Arvot ja modaalisuus sosiaalisen todellisuuden rakentamisessa. Teoksessa Pekka Sulkunen & Jukka Törrönen (toim.): *Semioottisen sosiologian näkökulmia. Sosiaalisen todellisuuden rakentuminen ja ymmärrettävyys*. Gaudeamus: Helsinki 1997.

Sulkunen, Pekka & Jukka Törrönen: Constructing speaker images. The problem of enunciation in discourse analysis. *Semiotica* 115(1/2): 121–146, 1997.

Sulkunen, Pekka & Jukka Törrönen: The production of values: The concept of modality in textual discourse analysis. *Semiotica* 113(1/2): 43–69, 1997.

Sulkunen, Pekka & Jukka Törrönen: Puhujakuva. Enonsiaation rakenteet. Teoksessa Pekka Sulkunen & Jukka Törrönen (toim.): *Semioottisen sosiologian näkökulmia. Sosiaalisen todellisuuden rakentuminen ja ymmärrettävyys*. Gaudeamus: Helsinki 1997.

Tuulio-Henriksson, A. & T. Aalto-Setälä & K. Poikolainen & J. Lönnqvist: Psychological defense styles from adolescence to young

adulthood: a follow-up study. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry* 36: 1148–1153, 1997.

Törrönen, Jukka: I diskursernas korsdrag. Opinionsbildare tolkar två tidningsledare om alkoholpolitik. *Nordisk Alkoholtidskrift* 13(1): 3–16, 1996.

Törrönen, Jukka: Intohimoinen teksti. Py-säytetty kertomus suostuttelun makrorakenteena. Teoksessa Pekka Sulkunen & Jukka Törrönen (toim.): *Semioottisen sosiologian näkökulmia. Sosiaalisen todellisuuden rakentuminen ja ymmärrettävyys*. Gaudeamus: Helsinki 1997.

Törrönen, Jukka: Sosiologisen tekstianalyysin semioottiset välineet. Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta: Helsinki 1997. Lisensiaattityö.

Törrönen, Jukka & Pekka Sulkunen. Appendix to chapter 4 (Alcohol and the imperative of health): The research and intervention methods. Teoksessa Marja Holmila (toim.): *Community Prevention and Alcohol Problems*. MacMillan: London 1997.

Viitala, Katja & Yedy Israel & Joan E. Blake & Onni Niemelä: Serum IgA, IgG, and IgM antibodies directed against acetaldehyde-derived epitopes: Relationship to liver disease severity and alcohol consumption. *Hepatology* 25(6): 1418–1424, 1997.

PL 220, 00531 Helsinki